

บทที่ 7

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พ.ศ. 2530 – 2540" ของวิทย์ ไทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ทราบว่ามีบทบาทอย่างไรบ้างในเรื่องนี้ และกระบวนการด้านการใช้สื่อมวลชนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เป็นอย่างไร ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเอกสารจากสื่อมวลชนทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะได้จากหนังสือพิมพ์เป็นหลัก รวมทั้งการสัมภาษณ์สื่อมวลชนทุกสาขา แล้วนำข้อมูลทั้งสองประเภทมาศึกษาวิเคราะห์ประกอบกัน เพื่อให้ได้คำตอบตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ไม่มีสมมติฐานวางไว้ในเบื้องต้น แต่จะเป็นการศึกษาถึงลักษณะของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา และนำมาตีความหมายที่เป็นอยู่ และใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาทั้งแนวคิดเรื่องช่องทางการสื่อสาร การสอดส่องดูแล การรายงานข่าว การให้ข้อมูลข่าวสาร และการระดมสรรพกำลังของสื่อมวลชน การเป็นผู้ทรงสาร และการกำหนดวาระข่าวสาร ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลใช้เวลาพอสมควร แม้ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ในฝ่ายประชาสัมพันธ์ของ กฟผ. แต่ก็ไม่ได้อยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว รวมทั้งการสัมภาษณ์ที่จะต้องนัดหมาย และใช้เวลาติดตามมากเป็นพิเศษ สำหรับสื่อมวลชนสาขาต่าง ๆ เพราะเวลาที่ทำการศึกษานี้ได้ผ่านไประยะเวลานานแล้ว (พ.ศ.2530 – พ.ศ.2540) ดังนั้น กว่าจะรวบรวมข้อมูลและเขียนรายงานเป็นผลการวิจัยได้สำเร็จ จึงใช้เวลานานพอสมควร

ผลการศึกษาวิจัย

บทบาทของสื่อมวลชน

จากการศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้น สามารถสรุปผลการวิเคราะห์บทบาทของสื่อมวลชนจากสื่อต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอ สู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

สื่อมวลชนมีบทบาทแตกต่างกันในการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

1. สื่อวิทยุ

- 1.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
- มีบทบาทในการรายงานข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
  - ทำหน้าที่ในการเป็นช่องทางการสื่อสาร
- 1.2 นักจัดรายการอิสระ
- มีบทบาทในการสอดส่อง ดูแล และรายงานข้อมูลข่าวสาร
  - ชี้้นำความคิดเห็นทั้งด้านสนับสนุนและคัดค้าน
  - ทำหน้าที่เป็นช่องทางการสื่อสาร
2. สื่อโทรทัศน์
- มีบทบาทในการเป็นผู้สอดส่อง ดูแล และรายงานข้อมูลข่าวสาร
  - เป็นช่องทางการสื่อสาร
  - ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (gate keeper)
3. สื่อหนังสือพิมพ์
- มีบทบาทในการสอดส่อง ดูแล และรายงานข้อมูลข่าวสาร
  - เป็นช่องทางการสื่อสาร
  - ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (gate keeper)

สรุปโดยรวมว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ในการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ดังนี้

1. สื่อมวลชนวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่เป็นตัวกลางถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไปสู่ประชาชนเท่านั้น เพราะไม่มีกระแสเพียงพอที่จะเกิดการกำหนดวาระข่าวสาร
2. สื่อมวลชนโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร คอยกรองสารซึ่งทำให้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่สามารถส่งถึงประชาชนได้ทั้งหมด ซึ่งอาจจะเกิดจากมีประเด็นข่าวอื่นที่น่าสนใจมากกว่า หรือความไม่ชัดเจนจากนโยบายของรัฐบาลว่าจะมีการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์หรือไม่

3. สื่อมวลชนไม่ได้ทำหน้าที่กำหนดวาระ แม้ว่า กฟผ. จะผลักดันให้เกิดวาระขึ้นก็ตาม ทั้งนี้ กฟผ. ได้มีการดำเนินการจัดส่งข่าวสารไปยังสื่อมวลชน เพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนให้เกิดความรู้อย่างเข้าใจ และยอมรับ จนทำให้เกิดการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ แต่อาจจะเกิดจากสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วว่าประเด็นในการนำเสนอข่าวอื่น ๆ มีมากมายและมีความน่าสนใจมากกว่า

4. สื่อมวลชนทำหน้าที่รายงานข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่านั้น แต่ไม่ได้ระดมสรรพกำลัง ทั้งนี้เนื่องจาก กฟผ. เองก็ไม่ได้หาพันธมิตรเพื่อมาร่วมมืออย่างจริงจังจากบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ทำให้เรื่องของการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการใช้สื่อมวลชนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

จากการศึกษาสรุปได้ว่า กฟผ. ได้ใช้แผนการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์โดยใช้สื่อผสมผสาน ดังนี้

1. การใช้สื่อมวลชน
2. การใช้กิจกรรมสื่อมวลชนสัมพันธ์

1. การใช้สื่อมวลชน

1.1 การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง ประกอบด้วย

- รายการสาระบันเทิง "ไฟฟ้าปริทัศน์" ความยาว 30 นาที ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ทั่วประเทศ จำนวน 61 สถานี
- รายการข่าวและบทความ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
- รายการสารคดีสั้น 2-5 นาที

1.2 การใช้สื่อโทรทัศน์ ประกอบด้วย

- รายการสารคดี ความยาว 30 นาที
- รายการสนทนาเรื่องพลังงาน ความยาว 30 นาที
- รายการสารคดีสั้น ความยาว 1-5 นาที

1.3 การใช้สื่อหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วย

- ข่าวแจก (press release)
- บทความ

2. การใช้กิจกรรมสื่อมวลชนสัมพันธ์

- จัดนำผู้สื่อข่าวดูงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ (press tour) 4 ครั้ง

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กระบวนการใช้สื่อมวลชนและการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของ กฟผ. นั้น ดำเนินการทุกรูปแบบ แต่ไม่ต่อเนื่อง เนื่องจาก

- นโยบายจากรัฐบาลไม่ชัดเจน
- กฟผ. ไม่ได้ให้ความสำคัญกับงานประชาสัมพันธ์โครงการนี้
- การดำเนินงานไม่ได้ทำตามแผน
- งบประมาณไม่เพียงพอ
- บุคลากรมีจำนวนน้อยและไม่เหมาะสม
- เกิดความขัดแย้งภายในหน่วยงาน

จากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้กระบวนการใช้สื่อมวลชนของ กฟผ. ไม่ประสบความสำเร็จ ในการที่จะให้ประชาชนเกิดการยอมรับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

1. สำหรับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มีทางเลือกที่จะดำเนินการด้านนโยบาย

ดังนี้

- อยู่เฉย ๆ
- ดำเนินการเชิงรุกอย่างเต็มที่
- ยุติการดำเนินงาน

2. สำหรับฝ่ายประชาสัมพันธ์

2.1 ด้านบุคลากร

- จัดตั้งคณะทำงานและบุคลากรให้พร้อมและเพียงพอ
- จัดอบรมพัฒนาคุณภาพบุคลากร
- มีรากฐานข้อมูลนิเวศวิทยาร่วมวิชาชีพ
- จัดทำแผนประชาสัมพันธ์และกลยุทธ์ให้ชัดเจน
- กำหนดเป้าหมายของแผนให้ชัดเจน

2.2 ด้านสื่อมวลชน

- ทำแผนและกิจกรรมประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อมวลชน
- จัดทำข่าวเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างต่อเนื่อง
- วิเคราะห์เลือกสรรข่าวสารที่จะเผยแพร่ออกไปให้ชัดเจนและเหมาะสม
- จัดทำบทความเผยแพร่ทางสื่อมวลชน
- จัดอบรมผู้สื่อข่าวให้ความรู้เรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
- พาสื่อมวลชนไปดูงานต่างประเทศ

2.3 ด้านประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

- สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับผู้นำความคิด ผู้นำท้องถิ่น
- ให้ความรู้แก่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยเอกสารวิชาการและการจัด

สัมมนา งานนิทรรศการ

- ควรผลักดันให้เรื่องของนิวเคลียร์อยู่ในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ
- จัดนำบุคคลที่เป็นผู้นำความคิด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมือง ไปดูงานโรง

ไฟฟ้านิวเคลียร์ในต่างประเทศ

ข้อจำกัดในการวิจัย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน

1. เนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ศึกษาวิจัยเป็นช่วงเวลาย้อนหลังไปถึง 10 ปี ทำให้ประสบปัญหาในการค้นหาเอกสารจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อวิทยุ โทรทัศน์ นั้น แทบจะหาไม่ได้เลย เพราะระบบการจัดเก็บของสื่อทั้งสองนี้ จากสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งยังไม่มีระบบเก็บที่ดีเท่ากับ

เอกสารสิ่งพิมพ์ รวมทั้งเทปที่ออกอากาศทั้งวิทยุและโทรทัศน์ เวียนใช้ไปตลอด เพราะการเก็บไว้มากก็เป็นการสิ้นเปลืองวัสดุที่ใช้งาน เนื่องจากมีราคาแพงและไม่มีที่เก็บ และข้อจำกัดของสื่อโดยเฉพาะวิทยุ นั้น สำหรับรายการที่ไม่ใช่ข่าว แต่เป็นรายการที่จัดโดยนักจัดรายการ ผู้จัดรายการอาศัยความชำนาญของตนในการพูดสด ๆ ออกอากาศ ประกอบกับข้อมูล โดยไม่ได้จัดทำเป็นบทสคริปต์ไว้ จึงทำให้ไม่มีการเก็บรวบรวมบทวิทยุที่ใช้ออกอากาศไว้ ในส่วนที่เป็นบทสคริปต์ข่าวโทรทัศน์ แม้บางแห่งมีการบันทึกไว้ แต่ก็ไม่สามารถหาตัวเนื้อข่าวได้ เพราะได้มีการย้ายสถานที่ทำงานบ้าง เกิดน้ำท่วมบ้าง (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5) หรือบางแห่งมีการเก็บ แต่เนื่องจากเทคโนโลยีของการจัดเก็บเอกสารได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ทำให้ระบบที่เก็บไว้เดิมไม่สามารถอ่านได้ (สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.)

จากที่กล่าวไว้ว่าระยะเวลาวิจัยย้อนหลังไปนานถึง 10 ปีนั้น ทำให้การสัมภาษณ์และเรื่องราวของการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ค่อยมีการนำเสนอเท่าใดนัก จากสาเหตุหลายประการ ทั้งความไม่ชัดเจนของนโยบายของรัฐบาล และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง ทำให้การสอบถามข้อมูลเก่าเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ค่อนข้างมีปัญหา เพราะไม่มีประเด็นที่น่าสนใจจนทำให้สื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องในขณะนั้นจดจำเหตุการณ์ไม่ได้มากนัก และสื่อมวลชนที่ทำข่าวนิวเคลียร์ในขณะนั้นได้แยกย้ายไปทำหน้าที่อื่น ๆ ในระดับสูง และบางคนก็ย้ายที่ทำงานไปก็มี

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

1. เนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของ กฟผ. สังกัดอยู่ในฝ่ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงานในฝ่ายนี้ และได้ตั้งหน่วยงานประชาสัมพันธ์รับผิดชอบโครงการนี้โดยเฉพาะเมื่อปี 2535 ทำให้การเก็บข้อมูลที่ กฟผ. ดำเนินการเผยแพร่ออกไปทางสื่อมวลชนก่อนหน้านี้ไม่ได้มีการรวบรวมไว้เป็นหลักฐาน สำหรับหนังสือนั้น มีอยู่บ้างที่รวบรวมไว้ แต่ไม่ได้แบ่งแยกว่าเป็นสื่อที่ส่งไปเผยแพร่โดย กฟผ. หรือเป็นสื่อที่สื่อมวลชนจัดทำขึ้นเอง ส่วนสื่อวิทยุและโทรทัศน์นั้น ไม่ได้มีการรวบรวมไว้ จะมีก็เพียงบางรายการที่บันทึกไว้ว่าเป็นรายการอะไร แต่วันที่ออกอากาศที่แน่ชัดว่าเผยแพร่เรื่องอะไรและเนื้อหาสาระอย่างไร ไม่ได้มีการเก็บเอกสารไว้เป็นหลักฐาน

2. จากการตั้งหน่วยงานรับผิดชอบการประชาสัมพันธ์นิวเคลียร์ขึ้นมาแต่แฝงอยู่ในฝ่ายประชาสัมพันธ์นั้น ทำให้มีการให้ความสำคัญแก่หน่วยงานนี้ไม่มากเท่าที่ควร บุคลากรที่มีอยู่ก็มีเพียง 5 คน ทำให้ไม่มีบุคลากรที่ทำหน้าที่รวบรวมอย่างเป็นระบบว่าได้เผยแพร่สื่อใดออกไปบ้าง จะมีก็เพียงสื่อสิ่งพิมพ์ที่อาศัยการรวบรวมจากข่าวตัดของแผนกสื่อมวลชนสัมพันธ์ ที่รวบรวมข่าวตัดที่เกี่ยวกับ

กฟผ. ทุกวัน แต่ไม่ได้แยกเป็นเรื่องเฉพาะนิวเคลียร์ไว้ เมื่อมีเจ้าหน้าที่ไม่พอ การรวบรวมเอกสารในส่วนนี้จึงไม่ครบถ้วน เมื่อถึงเวลาค้นหาเอกสารเหล่านี้ปรากฏว่าต้นฉบับของข่าวตัดเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์หายไปเหลือเพียงข้อมูลของปี 2530, 2534-2538 ซึ่งบางปีนั้นข้อมูลก็ไม่ครบถ้วน และส่วนที่หายไปไม่สามารถค้นหาได้ ส่วนรายละเอียดของสื่อวิทยุและโทรทัศน์นั้น มีไม่ครบถ้วน จะมีก็เป็นบางรายการที่บันทึกไว้ ว่าได้มีการว่าจ้างบริษัทไดออกอากาศเรื่องของนิวเคลียร์บ้าง แต่รายละเอียดของการออกอากาศและเนื้อหาไม่ได้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ควรติดตามวิเคราะห์ถึงผลของผู้รับสารจากบทบาทการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน เพื่อให้การวิจัยสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ควรศึกษาถึงกลยุทธ์การสร้างข่าวจากกลุ่มผู้คัดค้านทั้งทางตรงและทางอ้อม ว่ามีลักษณะอย่างไร จึงทำให้สื่อมวลชนเสนอข่าวสารออกมาในลักษณะที่คัดค้านเช่นนี้อยู่ตลอดมา
3. การศึกษาเรื่องบทบาทของสื่อต่าง ๆ ควรเลือกใช้ระยะเวลาในการศึกษาเรื่องนั้น ในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานเกินไป เพราะการที่ไม่มีเอกสารอ้างอิง แต่ใช้การสัมภาษณ์แทน จะทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนและทั่วถึง
4. สื่อมวลชนมีอิทธิพลในการเสนอข่าวต่าง ๆ จากการวิจัยพบว่าสื่อมวลชนมิได้เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดข่าวสารเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ตีความกำหนดประเด็นของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาสรุปเรียบเรียง ตามทัศนะของตน แล้วรายงานต่อผู้รับสาร ซึ่งสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลมากในการกำหนดประเด็นข่าวและสำนวนภาษาที่ใช้สื่อออกมา ดังนั้น ต่อไปจึงควรวิเคราะห์การนำเสนอข้อมูลของสื่อมวลชนให้ละเอียด เพราะสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ใช้ถ้อยคำรุนแรงที่ก่อให้เกิดแรงกดดันให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกคล้อยตามและคัดค้านมากขึ้น มากกว่าจะเกิดความเข้าใจ ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาด้านพลังงานไฟฟ้าของประเทศ